

تلفه ویرایی

۱۹۸

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

آثار برترین های
جشنواره بزرگ
برگزیدگان ادبیات
کودک و نوجوان

نویسنده و شاعر

۱۰ شکوه قاسم نیا

نمای نزدیک

«اول تیرماه سال ۱۳۳۴ به دنیا آمدم؛ در خانه‌ای بزرگ و تودرتو در محله مختاری، روبه‌روی مسجد حاجی ربابه با چراغ سبز الله و شماره تلفن ۲۸۲۸۵. تنها دختر خانواده بودم. قبل از من ۵ پسر به دنیا آمده بودند و بعد از من هم یکی به دنیا آمد. دختری یکی یکدانه بودم و عزیز خانه. از شیر مرغ و جان آدمیزاد برایم فراهم بود و بنابراین، کمی حساس و نازپرورده بار آمدم.

در ۶ سالگی به کودکستان «ایران» رفتم و سال بعد به دبستان ایران و سال‌ها بعد به دبیرستان ایران که این سه، به وسیله سه در آهنی رو به سه حیاط بزرگ، از هم جدا می‌شد. خردسالی و کودکی و نوجوانی من را این درهای بزرگ آهنی به هم وصل می‌کرد.

سال نهم دبیرستان، سال انتخاب رشته بود. می‌خوانستم رشته ادبی را در مدرسه ایران بخوانم، اما از محله مختاری به خانه‌ای بزرگ و خاطره‌انگیز در خیابان رشت کوچ کردیم و به ناچار مدرسه عوض شد و قرار شد که من دانش‌آموز دبیرستان خوارزمی شوم. «خوارزمی» رشته ادبی نداشت و من بین دو رشته طبیعی و ریاضی، ریاضی را انتخاب کردم. به هر سختی که بود، دیپلم ریاضی را گرفتیم. نوبت کنکور بود و من الابختی در رشته علوم سیاسی دانشگاه ملی (شهید بهشتی) قبول شدم. دو، سه سال اول دانشجویی به خوشی و بی‌خبری گذشت و سال‌های آخر، سال‌های انقلاب بود و هیاهوی توی دانشگاه. بالاخره در سال ۵۸، قبل از انقلاب فرهنگی و تعطیلی دانشگاه، درسم تمام شد و من شدم لیسانسیه علوم سیاسی. امتحان وزارت خارجه را دادم که خوشبختانه قبول نشدم؛ چون شرط پذیرش خواهران از برنامه حذف شده بود. با لیسانس علوم سیاسی، مهدکودکی خصوصی به راه انداختم و اسمش را گذاشتم «عمه‌جون»؛ چون قبل از آن، عمه چندین بچه قد و نیم قد شده بودم.

در کنار بچه‌ها بودن در مهدکودک، شوق‌های کودکانه را در من دامن زد. شعرهایی می‌گفتم و به بچه‌های مهد یاد می‌دادم. قصه‌هایی می‌ساختم و برای‌شان تعریف می‌کردم. با شوق می‌شنیدند و حفظ می‌کردند و می‌شدند اولین مشوقان من در شعر و قصه کودک.

۶ ماهی از تشکیل مهد گذشته بود که کانون پرورش فکری، اولین سمینار ادبیات کودکان را برگزار کرد. رفتم تا سر و گوشی آب دهم و از این سمینار، چیزهایی برای بچه‌های مهدکودکم تحفه بیاورم که یک‌باره مسیر زندگی‌ام عوض شد... و من سر از کیهان بچه‌ها درآوردم. اولین مطلبی که برای کیهان بچه‌ها نوشتم شعر، قصه و گزارش و مقاله درباره شهیدی بود که نه دیده بودمش و نه می‌شناختمش؛ «سعید کاشانی» که قبل از آن در کیهان بچه‌ها قلم می‌زد و با شروع جنگ، به جبهه رفته و شهید شده بود. تجربه احساسی جالبی بود که شد اولین تجربه ژورنالیستی من در زمینه کار برای کودکان.

مهد را تعطیل کردم و در کیهان بچه‌ها ماندگار شدم. سال بعد، پیشنهاد اختصاص دادن صفحاتی مخصوص کودکان دبستانی را به سردبیر کیهان بچه‌ها دادم. پیشنهاد قبول شد و ضمیمه شاپرک ویژه کودکان، در دل کیهان بچه‌ها ارائه شد. تمام مطالبش را از سیر تا پیاز، از قصه و شعر و جوک و بازی و سرگرمی خودم نوشتم. بعد از چند شماره، دوستان و همکارانی پیدا کردم که به کمک آمدند و کار بهتر و ماندگار شد تا به امروز.

من سال ۷۰ از کیهان بچه‌ها جدا شدم و راه خود را گرفتم تا امروز. در این سال‌ها کار زیاد کرده‌ام و سیاه‌مشق زیاد داشته‌ام که بعضی‌های‌شان راضی‌کننده بود و بعضی‌ها نه.

قصه، زیاد نوشته‌ام. شعر کم گفته‌ام. شماره ترانه‌هایم به ۳۰۰ می‌رسد. کتاب چاپ شده، حدود ۴۰ تا دارم، کتاب چاپ نشده ۸-۷ تا دارم و کارهای نوشته نشده، خیلی زیاد. فکر می‌کنم تازه دوران بلوغ کاری در ادبیات کودکان را پشت سر گذاشته‌ام و حال و وقتش است که از تمام تجربه‌هایی که آگاهانه و ناآگاهانه در زمینه‌های مختلف کاری به دست آورده‌ام، استفاده کنم. اولین کتاب چاپ شده‌ام، قصه‌ای طنز برای کودکان بوده، به نام «روباہ مرغ ندیده» و آخرین کارم، رمانی است برای کودکان، با فضایی فانتزی تخیلی که تازه تمامش کرده‌ام. یک رمان نیمه‌کاره برای نوجوانان دارم و یک رمان از نیمه گذشته برای بزرگسالان.

شیرین‌ترین و راضی‌کننده‌ترین تجربه کاری‌ام، سردبیری مجله گلک برای خردسالان است. طرح مجله برای خردسالان را سال‌ها بود در سر داشتیم تا این‌که بعد از تأسیس انتشاراتی «نهاد هنر و ادبیات» که یکی از مؤسسين آن بودم، این طرح را به مرحله اجرا گذاشتیم. مجله خوب و موفق بود و اگر مانده بود، امروز می‌توانست راه‌های تازه‌ای در ادبیات خردسالان باز کرده باشد. حیف که همکاران و شریکان من در آن انتشارات و آن مجله، کم‌لطفی کردند و دلم را شکستند تا به آن‌جا که عطای هر دو، هم انتشارات و هم مجله را به لقای‌شان بخشیدم و کار را رها کردم.

و اما در زندگی خصوصی، دو دختر دارم از غسل شیرین‌تر و یک همسر از برگ گل بهتر (برای حفظ قافیه!) مال و اموال چیز زیادی نداریم جز کتاب برای خودمان و اسباب‌بازی برای بچه‌های مان. زندگی مان فقط از راه قلمزنی می‌گذرد و نه پشت میز نشینی و حقوق‌گیری. ما بچه‌های مان را از راه فروش کلمه‌های مان بزرگ می‌کنیم و لذت می‌بریم.»

شکوه قاسم‌نیا، یکی از شاعران و نویسندگان جدی ادبیات کودک و نوجوان کشورمان است و تاکنون جوایز متعددی از مراکز مختلف به دست آورده. آخرین جایزه‌ای که قاسم‌نیا به دست آورده، جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، در سال ۱۳۸۱ است به خاطر رمان «هلی فسقلی». او پیش از این نیز جایزه کتاب سال را به دست آورده بود. هم‌چنین، تاکنون برگزیده جشنواره کتاب کودک، شورای کتاب کودک و... شده است. قاسم‌نیا در جشنواره بزرگ برگزیدگان ادبیات کودک و نوجوان، به عنوان یکی از برگزیدگان ۲۰ سال ادبیات بعد از انقلاب، در رشته غیر داستان معرفی شد.

او پیش‌تر در جایی، متنی در معرفی خود نوشته بود که ما آن را عیناً تقدیم کردیم؛ البته با پاره‌ای اصلاحات چون تعداد آثارشان افزایش یافته است.

فهرست آثار (۱)

الف) در حوزه شعر

- ۱- دست کوچولو، پا کوچولو - شعر خردسالان - کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
- ۲- ماه و ماهی - شعر کودکان - انتشارات قدیانی
- ۳- خاله ریزه (سه جلد) - شعر کودکان - قدیانی
- ۴- خاله سوسکه و آقاموشه (سه جلد) - شعر کودکان - قدیانی
- ۵- مثل یک گل کوچک - شعر کودک - نهاد هنر و ادبیات
- ۶- بوی گل نارنج - شعر نوجوان - نهاد هنر و ادبیات
- ۷- به خاطر خروسه - شعر کودکان - قدیانی
- ۸- صدا آموزی - مجموعه شعر - کمک درسی - کتاب‌های ارغوانی
- ۹- نی‌نی مامانی قاقا می‌خواد - شعر خردسال - کتاب‌های ارغوانی
- ۱۰- مامان بیا جیش دارم - شعر خردسال - قدیانی
- ۱۱- داداشی (۶ جلد) - مجموعه شعر - قدیانی
- ۱۲- شازده کوچولو (۶ جلد) - شعر برای رنگ‌آمیزی - نشر پیدایش
- ۱۳- کلاغه به خنده افتاد - شعر خردسالان - نشر زیتون
- ۱۴- ترانه‌های کودکانه (۵ جلدی حسنی) - شعر خردسالان - نشر پیدایش

ب) در حوزه داستان

- ۱- روباه مرغ ندیده - نهاد هنر و ادبیات
- ۲- گلک چه مهربان است - نهاد هنر و ادبیات
- ۳- اندازه دنیا - نهاد هنر و ادبیات
- ۴- هر گردی، گردو نیست - نهاد هنر و ادبیات
- ۵- بُقچه گلی - نهاد هنر و ادبیات
- ۶- خوشبوتر از گلاب - کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
- ۷- قصه‌ای به شیرینی عسل - انتشارات سروش
- ۸- یار حسنی و ننه کوچیکه و دختر نارنج و ترنج (رمان کودکان) حوزه هنری
- ۹- ستاره‌ای که افتاد - مجموعه داستان خردسالان - حوزه هنری
- ۱۰- بزیزقندی و ماجرای تازه - نشر پیدایش
- ۱۱- نخودی - (مجموعه ۵ جلدی) - پیدایش
- ۱۲- حسنی (۴ جلد) - داستان کودکان - پیدایش
- ۱۳- هویجک تنبل - مجموعه داستان - نشر پیدایش

- ۱۴- مورچه ریزه، قصه می‌گفت - مجموعه داستان - نشر پیدایش
- ۱۵- بارون می‌آد شرشر - مجموعه داستان - نشر پیدایش
- ۱۶- آرزوهای کرم کوچولو - مجموعه داستان - انتشارات دوست
- ۱۷- کلاغه به خانه‌اش رسید - مجموعه داستان - انتشارات دوست
- ۱۸- پسته دهان بسته - مجموعه داستان - قدیانی
- ۱۹- آقاموش باهوش - مجموعه داستان - قدیانی
- ۲۰- قورباغه خجالتی - مجموعه داستان - قدیانی
- ۲۱- کوتوله ناقلا و غول دندان‌طلا - مجموعه داستان - قدیانی
- ۲۲- افسانه‌های شیرین هزارویک شب (۲ جلدی) - نشر پیدایش
- ۲۳- هلی فسقلی در سرزمین غول‌ها (۲ جلدی) - رمان کودکان - نشر پیدایش
- ۲۴- آجیل مشکل‌گشا - نشر پیدایش
- ۲۵- خروس گردو دزد - نشر پیدایش
- ۲۶- لچک قرمزی - نشر پیدایش
- ۲۷- افسانه دیو و دختر - نشر پیدایش
- ۲۸- مهمان‌های ناخوانده - نشر پیدایش

ج) بازنویسی از متون کهن

- ۱- روزی، روزگاری - انتشارات مدرسه

د) بازنویسی از متون خارجی

- ۱- فسقلی‌ها (مجموعه ۲۰ جلدی) - انتشارات قدیانی

ه) ادبیات نمایشی

- ۱- قار و قار و قار، خبردار (نمایش نامه کودک و نوجوان)

و) متفرقه

- ۱- چرا نمی‌خندی؟ - لطیفه‌های کودکانه - نشر پیدایش
- ۲- میومیو - جنگ شعر و داستان خردسالان - ناشر مؤلف

ز) کتاب‌های زیر چاپ

- ۱- قصه‌های کوچک برای بچه‌های کوچک - انتشارات قدیانی
- ۲- موش کوچولو شاعره - مجموعه شعر خردسالان - کتاب‌های ارغوانی

پی‌نوشت:

۱. فهرست آثار، توسط آقای روح‌الله مهدی‌پورعمرانی تهیه شده است.